

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-1-90 (Devralma)
Karar Sayısı : 04-63/907-217
Karar Tarihi : 30.9.2004

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY,
Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rifki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI,
M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN

B. RAPORTÖRLER: Yeşim AKCOLLU, Özgür BAL

C. BİLDİRİMDE

20

BULUNAN : - Shell International Limited
Temsilcisi: Av. Gülperi YÖRÜKER, Av. Berrak ZORLU
Ahi Evran Cad., Polaris Plaza Kat:8 D:40 34398
Maslak - İstanbul

D. TARAFLAR

: - Shell International Limited
Shell Centre London SE1 7NA İNGİLTERE

- Saudi Arabian Oil Company
PO Box 5000 Administration Building Dhahran 31311
SUUDİ ARABİSTAN

30

E. DOSYA KONUSU: The Royal Dutch/Shell Şirketler Grubu'nun Shell Sekiyu K.K.'deki hisselerinin bir kısmını Saudi Arabian Oil Company'e devretmesi işlemine izin verilmesi talebi.

40

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 23.8.2004 tarih, 4676 sayı ile giren ve eksiklikleri en son 10.9.2004 tarih, 5018 sayı ile tamamlanan bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 23.9.2004 tarih, 2004-1-90/Öİ-04-F.Y.A. sayılı Devralma Ön İnceleme Raporu, 24.9.2004 tarih, REK.0.05.00.00/185 sayılı Başkanlık önergesi ile 04-63 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

50

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; Saudi Arabian Oil Company'nin, The Royal Dutch/Shell'in Shell Sekiyu K.K.'deki hisselerinin bir kısmını devralmasına ilişkin işlemin, tarafların toplam ciroları itibarıyla, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 1997/1 sayılı Tebliğ'in 4. maddesi kapsamında izne tabi bir devralma işlemi olduğu; bununla birlikte, işlem nedeniyle aynı Kanun'un 7. maddesinde belirtilen, "hakim durum yaratılması veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin

olumsuz yönde etkilenmesi”nin söz konusu olmadığı, bu nedenle işleme izin verilmesinin uygun olacağı ifade edilmektedir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

H.1.1. İlgili Ürün Pazarı

60 Tarafların faaliyet konusunu teşkil eden petrol ve doğal gaz pazarları genel olarak ikiye ayrılmaktadır: üst pazar (araştırma ve üretim, kıyı nakliyatı) ve alt pazar (petrol ürünlerinin rafine edilmesi, dağıtımı ve pazarlaması).

Dosya mevcudu bilgilere göre Shell Sekiyu K.K. (Showa Shell), dünya çapında genellikle üst pazarda faaliyet göstermekte ve alt pazardaki faaliyetleri, çoğunlukla Japonya ve komşu Asya ülkelerinin pazarlarıyla sınırlı kalmaktadır.

70 Showa Shell, dünya çapında, benzin, gazyağı, motorin, akaryakıt, denizcilik yakıtları, madeni yağlar, bitümen, LPG, nafta ve önemli bir faaliyetini oluşturmayan diğer petrol ürünleri konusunda faaliyet göstermektedir. Showa Shell'in bitümen pazarında Türkiye’de herhangi bir faaliyetinin olmadığı göz önüne alındığında söz konusu bildirimle ilişkin ilgili ürün pazarları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Benzin
- Gazyağı
- Motorin
- Akaryakıt
- Denizcilik yakıtları
- Madeni yağlar (endüstriyel madeni yağlar, otomotiv madeni yağları, denizcilik madeni yağları, havacılık madeni yağları)
- LPG
- 80 - Nafta

H.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Söz konusu ürünlerin ülke genelinde pazarlandığı dikkate alındığında, bildirim konusu devir işlemi açısından ilgili coğrafi pazar, Türkiye Cumhuriyeti sınırlarıdır.

H.2. Taraflar

90 Suudi Arabistan’ın ulusal petrol şirketi olan Saudi Arabian Oil Company (Saudi Aramco), iştiraki olan Aramco Overseas Company B.V. aracılığıyla, Japonya’da yerleşik Showa Shell’in hisselerinin önce %9.96’sını, daha sonra belli ticari şartların yerine getirilmesini takiben %4.99’unu daha devralmayı ve devralma sonucunda söz konusu şirkette Shell International Limited (Shell) ile birlikte ortak kontrole sahip olmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla taraflar arasında 5.7.2004 tarihinde bir Hisse Devir Sözleşmesi imzalanmıştır.

Hisse Alım Sözleşmesi’nin uygulanarak başvuru konusu işlemin gerçekleşmesinin ardından tarafların Showa Shell’de ortak kontrole sahip

100 olmalarına dair hükümler içeren Hissedarlar Sözleşmesi ve Saudi Aramco'nun uzun dönemde Showa Shell'in ham petrol ihtiyacının %70'ini karşılamasına ilişkin Ham Petrol Temini Sözleşmesi yürürlüğe girecektir. Dosya mevcudu bilgilere göre, şartlı Hisse Devir Sözleşmesi'nin, 2005 yılına kadar uygulanması beklenmemekte, sürenin 2007 yılı sonuna kadar uzayabileceği belirtilmektedir.

H.2.1. Shell

110 Shell, petrol ve doğal gazın araştırılması, üretimi ve satışı, kimyasalların üretimi ve satışı, güç üretimi ve yenilenebilir kaynaklardan enerji üretimi konularında dünya çapında faaliyet göstermektedir.

110 Shell'in, Türkiye'de, yan kuruluşları ve ortak girişim şirketleri aracılığıyla akaryakıt ve madeni yağların rafine edilmesi, dağıtımı ve depolanması ile LPG'nin dağıtımı konularında faaliyetleri bulunmaktadır.

120 Alt pazarlarda, Shell, rafinerilerin işletilmesi, bu rafineriler için ham petrolün ve diğer ürünlerin iktisabı, alt pazar ürünlerinin (madeni yağlar gibi) ilave rafine edilmesi ve dönüştürülmesi, hem servis istasyonları aracılığıyla perakende satışlar, hem de endüstriyel ve ticari müşterilere yapılan satışlar dahil olmak üzere rafine yakıtların ve madeni yağ ürünlerinin temini, satışı ve pazarlaması konularında faaliyet göstermektedir.

Shell'in Japonya'daki altpazar faaliyetleri, esas olarak, Shell'in %50'sine sahip olduğu Showa Shell aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Showa Shell, benzin, gazyağı, mazot, akaryakıt, denizcilik yakıtları, madeni yağlar, bitümen, LPG, nafta ve diğer petrol ürünlerinin satışı konusunda faaliyet göstermektedir. Faaliyetleri esas olarak Japonya'da işlettiği üç rafineriden oluşmaktadır.

130 Showa Shell'in Türkiye'deki tek faaliyeti, 2003 yılında yaklaşık (.....) TL miktarında bir ciro elde ettiği madeni yağların satışlarıdır. Showa Shell, sadece Shell şirketlerine ihracat yapmakta ve Shell şirketleri dışında Avrupa'da ya da Türkiye'de hiçbir satış kanalı bulunmamaktadır.

H.2.2. Saudi Aramco

140 Saudi Aramco, kontrolü Suudi Arabistan Krallığı'na ait olan özel bir limited şirkettir. Esas olarak Avrupa dışında ham petrolün araştırılması, üretimi ve pazarlaması ile rafine ürünlerin üretimi ve pazarlaması konularında faaliyet göstermektedir. Ayrıca, deniz nakliyatı konusunda faaliyetleri bulunmaktadır. Suudi Arabistan'da dört adet rafinerisi bulunmakta ve bunları işletmektedir, ayrıca bu ülkedeki başka iki rafineride %50'lik hisseye sahiptir. Bunlara ek olarak, Amerika Birleşik Devletleri, Güney Kore, Filipinler ve Yunanistan'daki dört petrol rafine etme ve pazarlama ortak girişimlerinde iştiraki bulunmaktadır.

Saudi Aramco'nun Türkiye'de iştiraki bulunmamakta olup, herhangi bir şirketin sermayesinin %10'undan fazlasına sahip değildir. Aramco Türkiye'ye doğrudan ham petrol ve gazyağı veya %41.9 hissesine sahip olduğu, merkezi Yunanistan'da bulunan alt pazar rafine etme ve petrokimyasallar işinde faaliyet gösteren bir şirket olan Motor Oil (Hellas) aracılığıyla, benzin, mazot, hafif

150 kalorifer yakıtı, sülfür, denizcilik yakıtları, havacılık yakıtları, bitmiş madeni yağlar, Grup 1 baz yağı, nafta ve LPG ihraç etmektedir.

2003 yılında Saudi Aramco Grubunun Türkiye'deki toplam cirosu yaklaşık (.....) TL'dir.

H.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

160 Dosya konusu devralma işleminde, Saudi Aramco, iştiraki olan Aramco Overseas Company B.V. aracılığıyla, Shell'den %50'sine sahip olduğu Showa Shell'in hisselerinin önce %9.96'sını, daha sonra belli ticari şartların yerine getirilmesini takiben %4.99'unu daha devralacaktır.

Japon kanunları uyarınca, Shell halihazırda yönetim kurulu üyelerini seçmek hakkına sahip olup, devir işleminden sonra Shell ve Saudi Aramco ortaklaşa hareket ederek yönetim kurulu üyelerini seçmek hakkına sahip olacaklardır.

170 Söz konusu devralma işlemi öncesinde Shell, Showa Shell'de tek başına kontrole sahipken, devir işlemi sonrasında taraflar yönetim kurulu üyelerini seçme, şirket yönetiminde stratejik kararlar alma gibi konularda ortak kontrole sahip olacaklardır. Dolayısıyla, söz konusu devralma işlemi 1997/1 sayılı Tebliğ'in 2(b) maddesi anlamında bir devralmadır.

Dosyada sunulan belgelere göre tarafların "Benzin", "LPG", "Motorin", "Madeni Yağlar", "Gazyağı", "Akaryakıt", "Denizcilik Yakıtları" ve "Nafta" ilgili ürün pazarlarındaki toplam ciroları 1997/1 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen ciro eşiğini aşmakta olup, söz konusu ilgili ürün pazarları bakımından gerçekleştirilen devirler 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi bir devralma işlemidir.

180 Showa Shell'in faaliyet gösterdiği pazarların alt ve üst pazarlarında herhangi bir koordinasyon riski yaratılmamasını garanti etmek üzere taraflar arasında düzenlemeler yapılacaktır.

Söz konusu düzenlemeler doğrultusunda, taraflar birleşme sonrasında herhangi bir koordinasyon riskine neden olacak uygulamalardan kaçınmak için gerekli önlemleri almayı amaçlamaktadırlar. Ayrıca, Showa Shell'in esas olarak Japonya'da faaliyet gösterdiği; söz konusu teşebbüsün Saudi Aramco ve Shell'in bütün faaliyetlerinin çok küçük bir kısmını oluşturduğu göz önüne alındığında, devralma işleminin Türkiye'de ilgili ürün pazarlarındaki rekabet açısından önemli bir etkiye sahip olmayacağı anlaşılmaktadır.

190 Hissedarlar Sözleşmesi'nin "Rekabet Yasağı" başlıklı 13. maddesi şu şekildedir:

"Taraflardan her biri, işbu sözleşme süresince, tek başına veya başkaları ile birlikte ve müteahhit veya acenta olarak, kendi yararına veya diğerlerinin yararına, şirketin rafineri ve pazarlama işi ile rekabet halinde olan hiçbir yeni iş faaliyetine Japonya'da girmeyeceğini ve ayrıca, Japonya'da şirketin rafineri ve pazarlama işi ile rekabet halinde olan hiçbir kişiyle doğrudan veya dolaylı olarak menfaat iktisap etmeyeceğini, taahhüt etmektedir."

200 Bu madde ile tarafların, sözleşme süresince Japonya'da Showa Shell ile rekabet edecek faaliyetlere girmesi engellenmektedir. Söz konusu yükümlülüğün, Showa Shell ile rekabet eden faaliyetlerle sınırlı olduğu anlaşılmakta ve tarafların ortak girişime olan taahhütlerinin bir yansıması olarak değerlendirilebilmektedir. Diğer yandan niteliği itibarıyla bir yan sınırlama olarak kabul edilebilecek olan söz konusu rekabet kısıtı sadece Japonya'yı kapsamakta ve Türkiye'de herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

210 Bu çerçevede, devir işlemi sonucunda ilgili pazarlarda herhangi bir hakim durumun yaratılmayacağı veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilmeyeceği ve böylece rekabetin olumsuz yönde etkilenmesine neden olunmayacağı kanaatine varılmıştır.

I. SONUÇ

220 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; The Royal Dutch/Shell Şirketler Grubu'nun bir Japon şirketi olan Shell Sekiyu K.K.'deki hisselerinin bir kısmını (%9.96+%4.99) Saudi Arabian Oil Company'ye devretmesi ve tarafların Shell Sekiyu K.K.'de ortak kontrole sahip olması işleminin; "Benzin", "LPG", "Motorin", "Madeni Yağlar", "Gazyağı", "Akaryakıt", "Denizcilik Yakıtları" ve "Nafta" ilgili ürün pazarlarında 1997/1 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinde belirtilen ciro eşiğinin aşılması nedeniyle izne tabi bir devralma işlemi olduğuna; bununla birlikte bu işlem sonucunda 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi anlamında hakim durum yaratılmasının veya mevcut bir hakim durumun daha da güçlendirilmesinin ve bunun sonucunda ülkenin bütünü yahut bir kısmında ilgili piyasalardaki rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına; dolayısıyla bildirim konu devralma işlemine izin verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.